

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 469/2020-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa a sudcov Miroslava Duriša a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Babjakom, Kováčska 40, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 643/1995 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 643/1995 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice I **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 25 C 643/1995 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **12 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **567,28 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. júna 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 643/1993 (ďalej aj „namietané konanie“).

2. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola v zmysle Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 (ďalej len „rozvrh“) pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Duditšovi ako členovi IV. senátu ústavného súdu, ktorý ústavnému súdu prípisom zo 16. júna 2020 oznámil dôvody svojho možného vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v tejto veci. Podstatou oznámenia bola skutočnosť, že sudca ústavného súdu Ladislav Duditš v konaní napadnutom ústavnou sťažnosťou rozhodoval ako člen odvolacieho senátu Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 3 Co 111/2010-279 z 30. septembra 2010, ktorým bol zrušený v poradí druhý rozsudok súdu prvej inštancie v spore o vydanie veci vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 25 C 643/1995. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 318/2020-5 z 23. júna 2020 rozhodol o vylúčení sudcu Ladislava Duditša z konania a rozhodovania v tejto veci.

3. S ohľadom na skutočnosti uvedené v bode 2 tohto uznesenia a v súlade s čl. III ods. 1 písm. c) rozvrhu, podľa ktorého neprítomného alebo vylúčeného člena štvrtého senátu zastupuje člen tretieho senátu, a čl. III ods. 1 písm. d) rozvrhu, podľa ktorého neprítomného vekom mladšieho člena senátu alebo z rozhodovania vylúčeného vekom mladšieho člena senátu zastupuje vekom mladší člen senátu určený podľa písmena c), bol spis pridelený sudcovi tretieho senátu Ivanovi Fiačanovi ako sudcovi spravodajcovi. Vec rozhoduje IV. senát ústavného súdu v zložení Libor Duľa (predseda senátu), Miroslav Duriš a Ivan Fiačan (sudca spravodajca).

4. Z ústavnej sťažnosti vyplýva nasledovný skutkový stav veci:

5. Sťažovateľka je žalobkyňou v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 25 C 643/1995, ktorého predmetom je nárok na vydanie nehnuteľnosti. Konanie začalo 3. novembra 1995 podaním žaloby proti žalovanej Štátnej vedeckej knižnici, Hlavná 10, Košice (ďalej len „žalovaná“). Okresný súd rozhodol v merite veci v poradí prvým rozsudkom č. k. 25 C 643/1995 z 18. februára 2002 tak, že žalobu zamietol z dôvodu, že právny predchodca sťažovateľky [REDAKOVANÉ] (ďalej len „predávajúci“) kúpnopredajnú zmluvu z 8. augusta 1949 (ďalej len „kúpna zmluva“), ktorou previedol vlastnícke právo na právneho predchodcu žalovanej Československý ústav práce – Oblastný ústav pre Slovensko v Bratislave (ďalej aj „právny predchodca žalovanej“ alebo „kupujúci“), neuzatvoril v tiesni, ale naopak, kupujúci pristúpil na podmienky stanovené predávajúcim. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd uznesením č. k. 13 Co 269/02 z 26. novembra 2002, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie

z dôvodu, že okresný súd nezistil riadne skutkový stav, vykonané dôkazy nesprávne vyhodnotil, a preto rozhodol predčasne.

6. V poradí druhým rozsudkom č. k. 25 C 643/1995 z 10. septembra 2009 okresný súd žalobu opätovne zamietol, a to z dôvodu, že sťažovateľka nepreukázala, že jej právny predchodca konal v tiesni, respektíve že ho niekto k uzavretiu zmluvy prinútil. Určitý rozdiel v časti kúpnej ceny, ktorá sa odlišovala od ceny trhovej, nemôže podľa okresného súdu spôsobiť neplatnosť zmluvy, a to z toho dôvodu, že predávajúci túto kúpnu cenu sám navrhol. Krajský súd uznesením č. k. 3 Co 111/2010 z 30. septembra 2010 zrušil aj tento v poradí druhý rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu nedostatkov v odôvodnení, keďže sa okresný súd nevysporiadal so všetkými pre vec rozhodujúcimi argumentmi a námietkami a neuviedol ustanovenia právnych predpisov, ktoré súd aplikoval na zistený skutkový stav a ich právny výklad.

7. Okresný súd zamietol žalobu sťažovateľky aj v poradí tretím rozsudkom č. k. 25 C 643/1995 z 1. februára 2018 z dôvodu, že kúpna zmluva nebola uzatvorená za nápadne nevýhodných podmienok, keďže nehnuteľnosti boli odpredané za oveľa vyššiu cenu v porovnaní s kúpnyimi cenami za obdobné nehnuteľnosti, v rozhodnom čase a mieste. Okresný súd konštatoval, že nebola porušená ekvivalentnosť vzájomných plnení a objektívne nebol pomer získanej hodnoty – nehnuteľnosti k protihodnote – kúpnej cene nápadne nevýhodný. Krajský súd uznesením č. k. 3 Co 230/2018 z 31. januára 2020 zrušil aj tento v poradí tretí rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dôvodom bolo, že okresný súd sa nevysporiadal s nevykonaním dôkazov navrhnutých sťažovateľkou a bolo nutné odstrániť aj nezrovnalosti týkajúce sa znaleckého dokazovania a vhodnosti použitých metód odborného posúdenia.

8. V uvedenej veci sťažovateľky nebolo dosiaľ právoplatne rozhodnuté.

9. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 469/2020-15 z 13. októbra 2020 prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka uvádza, že sa predmetná vec momentálne nachádza opätovne už po štvrtýkrát v štádiu konania pred súdom prvej inštancie, pričom okresný súd čaká minimálne na doplnenie znaleckého dokazovania. Predmetom vedeného konania je nárok sťažovateľky na vydanie nehnuteľnosti na základe zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 282/1993 Z. z.“). Po právnej stránke nejde podľa sťažovateľky o vec náročnú, keďže relevantná právna úprava je jasne daná a existuje početná judikatúra najvyšších súdnych inštitúcií. Sťažovateľka uznáva istú faktickú náročnosť prejednávacej veci, ktorá si vyžiadala znalecké dokazovanie, avšak ani tá ani správanie sporových strán nemohli zapríčiniť neúmernú dobu trvania konania. Za hlavnú príčinu vzniknutých prieťahov je podľa sťažovateľky potrebné považovať postup okresného súdu, ktorý svojou nečinnosťou, respektíve zásadnými nesprávnosťami v konaní a rozhodovaní spôsobil celkovú extrémne neprímeranú dĺžku konania, ktorá trvá už 25 rokov. Uvedená skutočnosť jednoznačne predstavuje porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj

základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie ňou označených základných práv, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov a priznal jej náhradu trov konania. Z dôvodu porušenia označených práv si sťažovateľky uplatňuje aj právo na priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 25 000 eur, ktoré zdôvodňuje predovšetkým absolútne neprimeranou dĺžkou konania, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá už viac ako 24,5 roka, čo už samo osebe predstavuje veľmi závažné porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, takisto aj hodnotou sporu, predmetom ktorého je nehnuteľnosť, ktorej trhová hodnota sa v súčasnosti blíži sume 1 milióna eur a vysokými nákladmi na právne zastúpenie

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

12. Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 20. apríla 2021, v ktorom sumarizoval procesné úkony realizované vo veci vedenej pod sp. zn. 25C 643/1995 od začatia konania, t. j. od 21. novembra 1995 do 16. apríla 2021. Zároveň konštatoval, že procesným postupom okresného súdu došlo v konaní k zbytočným priet'ahom, a to v dôsledku absolútnej nečinnosti (napr. od 29. januára 1998 do 11. januára 2001, od 22. januára 2003 do 29. septembra 2004, od 4. novembra 2010 do 10. novembra 2011), neefektívnym postupom (rozsudok súdu prvej inštancie odvolací súd 3-krát zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie) a tiež nesústredeným postupom, keď súd niekoľkokrát vec odročil bez vážnych dôvodov (pre účely predloženia vyjadrenia, predloženia ďalších návrhov na dokazovanie a pod.). V závere vyjadril súhlas s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania.

III.2. Replika sťažovateľky:

13. Sťažovateľka v replike doručenej ústavnému súdu 20. mája 2021 uviedla, že zotrváva na svojich pôvodných tvrdeniach, konštatovala, že odporca svojím vyjadrením potvrdil, že v konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a dodala, že vec sa momentálne nachádza v štádiu vypracovania znaleckého posudku, takže je možné predpokladať, že bude trvať ešte dlhšiu dobu. Ku dňu jej vyjadrenia tak predmetné konanie trvá už 25,5 roka, a preto sťažovateľka zopakovala aj svoj nárok na finančné zadosťučinenie, ktoré považuje za primerané vo výške 25 000 eur a vyčíslila nárok na náhradu trov konania vo výške 567,28 eur.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným

rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (Comingersoll S.A. proti Portugalsku, rozsudok zo 6. 4. 2000, Sürmeli proti Nemecku, rozsudok z 8. 6. 2006, pozri aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade. Ústavný súd prihliada tiež na to, „čo je pre sťažovateľa v stávke“, teda ako veľmi dôležité je pre sťažovateľa rýchle rozhodnutie vo veci.

16. Čo sa týka posúdenia prvého kritéria, teda zložitosti veci, sťažovateľka je žalobkyňou v konaní o vydanie nehnuteľnosti na základe zákona č. 282/1993 Z. z. Možno prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľky, že po právnej stránke nejde o vec právne zložitú, keďže na vec vzťahujúca sa právna úprava je jasná a existuje pomerne bohatá judikatúra všeobecných súdov a najvyšších súdnych autorít k danej problematike. Faktickú náročnosť veci zvyšuje potreba znaleckého dokazovania, avšak tou nemožno ospravedlniť doterajšiu dĺžku predmetného konania.

17. Z vyjadrenia odporcu a jeho súpisu procesných úkonov v konaní ústavný súd zistil, že v priebehu súdneho konania bolo pojednávanie odročené viackrát aj na žiadosť sťažovateľky, prípadne pre neprítomnosť strán a ich právnych zástupcov, to však vzhľadom na celkovú dobu trvania súdneho konania nemožno považovať za skutočnosť, ktorá by podstatnou mierou prispela k celkovej dobe trvania súdneho konania. Okrem uvedeného ústavný súd z prehľadu procesných úkonov nezistil nič, čo by mohlo byť pričítané na ťarchu sťažovateľky pri skúmaní jej správania počas súdneho konania ako druhého posudzovaného kritéria, ktorým by ona prispela k spomaleniu súdneho konania.

18. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Za neefektívnu činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd považuje aj nesprávnu, resp. nesústreďenú činnosť všeobecného súdu (m. m. II. ÚS 33/99).

19. Vo vzťahu k postupu súdu ústavný súd najprv pripomína, že základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť

vychádza z príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku (čl. 17 a § 157 ods. 1), ktorý sa aplikuje subsidiárne.

20. Pri postupe okresného súdu ústavný súd z prehľadu procesných úkonov, ktoré vo vyjadrení poskytol okresný súd, zistil, že od podania žaloby 21. novembra 1995 do prvého meritórneho rozsudku okresného súdu č. k. 25 C 643/95-73 z 18. marca 2002, ktorým bola žaloba sťažovateľky zamietnutá, okresný súd 7-krát pojednával a 4-krát pojednávanie odročil bez prejednaní veci (buď na žiadosť strán alebo pre ich neprítomnosť). Po zrušení v poradí prvého rozsudku a vrátení veci na ďalšie konanie v roku 2002 okresný súd po márnom uplynutí dvoch rokov v roku 2004 nariadil znalecké dokazovanie, ktoré bolo ukončené doručením znaleckého posudku v roku 2007. V období po doručení znaleckého posudku do roku 2009 sa konali tri pojednávania, na ktorých sa vec prejednávala, a 10. septembra 2009 okresný súd rozhodol v poradí druhým meritórnym rozsudkom č. k. 25 C 634/95-250, ktorým žalobu zamietol. Po zrušení v poradí druhého rozsudku okresného súdu odvolacím súdom a vrátení veci na ďalšie konanie v roku 2010 okresný súd vec prejednal až na pojednávaní 26. januára 2012 po odročení piatich ďalších pojednávanií, následne opätovne na pojednávaní 9. mája 2013 a 12. decembra 2013. V roku 2014 okresný súd nariadil ďalšie znalecké dokazovanie na určenie všeobecnej ceny nehnuteľnosti, ktoré bolo ukončené v novembri 2015. Po ďalších troch pojednávaniach okresný súd rozhodol v poradí tretím meritórnym rozsudkom č. k. 25 C 643/95-1037 z 1. februára 2018, ktorý bol opätovne zrušený odvolacím súdom 31. januára 2020 a vec bola vrátená na ďalšie konanie. V krátkom období niekoľkých dní bol spis v apríli 2020 predložený Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o námietke zaujatosti proti sudkyňi JUDr. Melicherčíkovej, ktorá nebola z prejednávaní veci vylúčená. Posledným procesným úkonom okresného súdu v spore bolo nariadenie ďalšieho znaleckého dokazovania, ktorým uložil Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline vypracovať odborné vyjadrenie k predmetu sporu. Napriek určenej lehote znalecký ústav do 16. apríla 2021 odborné stanovisko nedoručil.

21. Bez potreby bližšej analýzy procesného postupu okresného súdu, menovania jednotlivých období absolútnej nečinnosti, nesústreďenej činnosti, ktorá sa prejavovala v odročovaní pojednávanií bez vážneho dôvodu a neefektívnej činnosti, ktorá sa prejavila v tom, že meritórny rozsudok okresného súdu bol odvolacím súdom zrušený už trikrát, ktoré navyše identifikoval aj sám odporca vo svojom vyjadrení, ústavný súd konštatuje, že súdne konanie začalo 21. novembra 1995. Uvedené súdne konanie teda nie je ukončené ani po uplynutí takmer 25,5 rokov.

22. Takéto extrémne dlhé konanie zo strany všeobecného súdu prima facie odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a rovnako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vo vzťahu k strane, ktorá je subjektom takéhoto konania. Uvedená skutočnosť bola dôvodom, pre ktorý ústavný súd nepožal podrobný spisový prehľad procesných úkonov do samotného meritórneho rozhodnutia, ale uviedol len jeho zhrnutie (v bode 18 nálezu).

23. Ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v predmetnom konaní bol neefektívny, nesústreďený a vykazoval opakované obdobia absolútnej nečinnosti a z tohto dôvodu nie je vec spadajúca do bežnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov právoplatne skončená ani po uplynutí 25,5 roka. S cieľom objektívneho posúdenia postupu okresného súdu však ústavný súd považuje za potrebné upriamiť pozornosť aj na skutočnosť, že k celkovej dĺžke konania prispel svojím postupom aj Krajský súd v Košiciach, a to minimálne tým, že uznesením č. k. 3Co/111/2010-279

z 30. septembra 2010 z nejasných dôvodov zrušil v poradí druhý meritórny rozsudok súdu prvej inštancie. Okrem konštatovania, že neboli splnené podmienky ani pre potvrdenie, ani pre zmenu napadnutého rozsudku okresného súdu, odvolací súd stručne uviedol všeobecné východiská, ktoré sa aplikujú pri posudzovaní odôvodnenia písomného rozhodnutia, avšak bez toho, aby uviedol, aké konkrétne pochybenia či nezrovnalosti v odôvodnení rozsudok okresného súdu obsahoval, prípadne v akom smere je okresný súd povinný svoje odôvodnenie doplniť. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti Krajský súd v Košiciach neoznačila ako porušovateľa svojich práv, ústavný súd sa v podrobnostiach jeho postupu pri posúdení tejto ústavnej sťažnosti nevenoval. Z hľadiska významu, ktorý má predmetný spor pre sťažovateľku, ústavný súd vzal ohľad na skutočnosť, že k zmierneniu majetkovej krivdy, ktorého sa sťažovateľka podľa zákona č. 282/1993 Z. z. žalobou domáhala, nedošlo ani po 25,5 roku trvajúcim súdnym konaní týkajúcim sa nehnuteľnosti vysokej hodnoty.

24. Vzhľadom na uvedené preto dospel ústavný súd k záveru o porušení základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu)

25. K sťažovateľkou namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ku ktorému malo dôjsť doterajšou extrémnou dĺžkou napadnutého konania, ústavný súd poznamenáva, že v systematike ústavy, ako aj listiny sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 38 ods. 2 listiny, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné prietahy (spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou alebo neefektívnou a nesústredenou činnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúvaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – a contrario). Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že vykonanie spravodlivosti s neprimeraným (extrémnym) oneskorením vo svojej podstate ohrozuje základné právo na súdnu ochranu, a tým aj dôveryhodnosť justície (m. m. I. ÚS 39/00 alebo IV. ÚS 184/2010, IV. ÚS 13/2018).

26. V súlade s judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo, resp. dochádza aj k porušeniu základného práva sťažovateľky nielen na včasnú súdnu ochranu, ale zasiahlo sa už aj do samotnej podstaty práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 268/2012).

27. Aplikujúc uvedené právne názory na vec sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu, keď konanie, ktoré z hľadiska predmetu tvorí štandardnú súčasť jeho rozhodovacej agendy, pri jeho doterajšom priebehu trvajúcim 25,5 roka nie je ukončené, je nezlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z podstaty základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Extrémne dlhé súdne konanie bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej totiž vo svojej podstate možno kvalifikovať vo vzťahu k sťažovateľke ako odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*). Ústavný súd preto rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

28. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

29. Ústavný súd uvádza, že napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené, preto prikázal, aby okresný súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

30. Sťažovateľka si v ústavnej sťažnosti uplatnila právo na priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 25 000 eur, ktoré zdôvodňuje predovšetkým absolútne neprimeranou dĺžkou konania, ako aj hodnotou sporu, predmetom ktorého je nehnuteľnosť, ktorej trhová hodnota sa v súčasnosti blíži sume 1 milióna eur a vysokými nákladmi na právne zastúpenie.

31. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

32. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä zjavne extrémnu dĺžku napadnutého konania (ktorá už sama osebe de facto znamená odopretie spravodlivosti) spôsobenú neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu, ako aj jeho nečinnosťou, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania a jeho významu pre sťažovateľku, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 12 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

33. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnej sťažnosti v časti požadovanej sumy primeraného finančného zadosťučinenia prevyšujúcej sumu 12 000 eur nevyhovet, tak ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

VI.

Trovy konania

34. Ústavný súd priznal sťažovateľke [§ 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej

len „zákon o ústavnom súde“) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 567,28 eur, ktoré si sťažovateľka uplatnila.

35. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177,00 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľke nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume 375,24 eur vrátane režijného paušálu (2 x 177,00 eur + 2 x 10,62 eur) a za jeden úkon právnej služby v roku 2021 (vyjadrenie sťažovateľky) v sume 192,04 eur (181,17 eur + 10,87 eur). Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania rozhodol tak, že sťažovateľke priznal náhradu trov konania v sume 567,28 eur, tak ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

36. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2021

Libor Duľa
predseda senátu